

Дослідження про природу і причини багатства народів

Адам Сміт

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — О. Васильєва, М. Межевікіна, А. Малівський

© Видавництво «Наш Формат». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Книга друга. Про природу капіталу, його нагромадження та застосування

У тому невпорядкованому стані суспільства, коли не існує поділу праці, коли рідко відбувається обмін і кожен сам виробляє для себе всі предмети, немає потреби заздалегідь збирати або нагромаджувати запас для підтримки господарського життя суспільства. Кожна людина намагається задовольняти власною діяльністю всі свої потреби в міру їх виникнення. Коли вона голодна, то рушає в ліс полювати; коли зношується одяг, прикривається шкурою першої великої тварини, яку пощастить убити, а коли починає розвалюватися хижа, лагодить її, як може, за допомогою гілок і дерну, що є під рукою.

Але щойно скрізь установлено поділ праці, продукт власної праці людини вже задовольняє тільки невелику частину її потреб. Значно більшу частину їх задовольняє вже продукт праці інших людей, що його людина купує за власний продукт, або, що те саме, за ціну власного продукту. Але цю купівлю можна здійснити лише після того, як цей продукт її праці буде не тільки вироблено, а й продано. Тому має бути утворено запас продуктів різного роду, достатній для утримання та постачання її потрібними для роботи матеріалами й знаряддями принаймні до того моменту, доки не буде здійснено обидві ці операції. Ткач не може цілком зайнятися своєю спеціалізованою роботою, якщо заздалегідь у його власному володінні або у володінні якоїсь іншої особи не утворено запас, достатній для його утримання й для забезпечення його матеріалами та знаряддями для роботи, доки він не тільки витче тканину, а й продасть її. Цьому нагромадженню запасів, зрозуміло, має передувати можливість для нього застосовувати свою працю в цьому промислі протягом значного часу.

Оскільки нагромадження запасу через природний перебіг подій передусь поділові праці, то зростання поділу праці можливе тільки зі зростанням попереднього запасу. Кількість матеріалів, що її може переробити та сама кількість робітників, значно зростає разом зі зростанням поділу праці; і оскільки робота кожного робітника поступово зводиться до вельми простих операцій, то винаходять різні нові машини, що полегшують та скорочують ці операції. Тому зі зростанням поділу праці, для того, щоб забезпечити постійним заняттям ту саму кількість робітників, слід заздалегідь нагромадити той самий запас продовольства і більший запас матеріалів та знарядь, ніж це було потрібно за менш розвинених умов. Але число робітників у кожній галузі промисловості з поділом праці в ній зазвичай зростає, або, точніше, саме збільшення їхнього числа дає їм змогу, таким чином, поділятися й групуватися.

Попереднє нагромадження запасу конче потрібне для досягнення цього збільшення продуктивної сили праці, і таке нагромадження природним чином приводить до підвищення продуктивності. Особа, яка використовує свій запас для утримання праці, неодмінно хоче застосовувати його таким чином, щоб виконати можливо більшу кількість роботи. Тому вона прагне встановити серед своїх робітників найвідповідніший поділ занять, а також забезпечити їх найкращими машинами, які вона в змозі винайти або купити. Її можливості в обох випадках, як правило, відповідають розмірам її запасу або кількості робітників, яким ця особа може дати заняття. Тому кількість корисної праці в країні не лише зростає зі збільшенням запасу, що застосовується, але та сама кількість праці внаслідок такого збільшення застосовується для здійснення значно більшої кількості роботи.

Такими є загальні результати збільшення запасу для праці та для її продуктивної сили.

У цій книзі я намагався з'ясувати природу запасів, дію, створювану нагромадженням їх у вигляді капіталів різного роду, і наслідки різноманітного використання цих капіталів. Ця книга поділяється на п'ять розділів. У першому я спробував показати, якими є різні частини або види, на які поділяється запас окремої особи або всього суспільства. У другому розділі я намагався з'ясувати природу та дію грошей, розглядуваних як особлива частина загального запасу суспільства. Запаси, що нагромаджуються у вигляді капіталів, можуть або застосовуватися тією особою, якій вони належать, або позичатися якійсь іншій особі. У третьому та четвертому розділах я досліджував, як капітал діє в обох цих випадках. П'ятий, і останній, розділ говорить про різну дію, що її безпосередньо чинить різне застосування капіталу як на розміри галузей вітчизняного виробництва, так і на розміри річного продукту землі та праці.

...

Далі — у повній книжці «Дослідження про природу і причини багатства народів».

nashaknyga.com.ua